

Filyó Janka

Kkv-k számviteli beszámolósi rendszere¹

TM 35.sz. műhelytanulmány

BCE VÁLLALATGAZDASÁGTAN INTÉZET
VERSENYKÉPESSÉG KUTATÓ KÖZPONT

¹ A műhelytanulmány a TÁMOP-4.2.1.B-09/1/KMR-2010-0005 azonosítójú projektje, *A nemzetközi gazdasági folyamatok és a hazai üzleti szféra versenyképessége* címet viselő alprojektjének kutatási tevékenysége eredményeként készült.

Jelen műhelytanulmány az *Üzleti szféra és a versenyképesség műhely Számviteli információk a versenyképesség szolgálatában* c. kutatócsoportban készült.

Műhelyvezető: Városiné Demeter Krisztina

Kutatócsoport-vezető: Bordáné Rabóczki Mária

A tanulmány szakmai tartalma a forrás megjelölésével és a hivatkozási szokások betartásával felhasználható és hivatkozható.

Tartalomjegyzék

Táblázatjegyzék.....	4
Ábrajegyzék.....	4
Absztrakt.....	5
Abstract	5
A vállalkozások gazdaságban betöltött szerepe	6
Számviteli beszámolási rendszer Magyarországon	8
A kkv-k számviteli rendszerének újragondolását indokló tényezők.....	11
Hasznosság és hasznosítás.....	11
Adminisztratív terhek.....	11
A számviteli szabályozás javasolt rendszere	13
Nemzetközi szabályozásban bekövetkezett változások	14
Tervezett magyarországi változtatások	15
Empirikus vizsgálat.....	16
Vállalati kategóriák, mikrogazdálkodók körének meghatározása.....	16
Az egyszerűsítés által érintett számviteli területek vizsgálata.....	18
Társasági adóalap korrekciós tételek	23
Összegzés	27
Irodalomjegyzék.....	28
Melléklet.....	30

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Vállalkozások méret szerinti kategóriáinak határértékei (2011).....	6
2. táblázat: Kkv-k Magyarországon – alapadatok.....	7
3. táblázat: Vállalkozások kategorizálása 1. (önbesorolás).....	17
4. táblázat: Vállalkozások kategorizálása 2. (vállalkozások alapadatai alapján)	17
5. táblázat: A számviteli és az adótörvény szerint értékcsökkenés abszolút eltérése	19
6. táblázat: A számviteli és az adótörvény szerint értékcsökkenés relatív eltérése.....	20
7. táblázat: A számviteli és az adótörvény szerint értékcsökkenés relatív eltérése.....	21
8. táblázat: Az időbeli elhatárolások abszolút összege	22
9. táblázat: Az időbeli elhatárolások relatív értéke (mérlegfőösszeghez viszonyítva)	22
10. táblázat: Az időbeli elhatárolások relatív értéke (adózás előtti eredményhez viszonyítva)	23
11. táblázat: Adóalapkorrekciós sorok alkalmazásának aránya.....	24
12. táblázat: A leggyakrabban megjelenő adóalap növelő korrekciós sorok	24
13. táblázat: A leggyakrabban megjelenő adóalap csökkentő korrekciós sorok	25
14. táblázat: Vállalkozások által alkalmazott adóalap korrekciók száma.....	25
15. táblázat: Az adóalap korrekciók abszolút eltérése	26
16. táblázat: Az adóalap korrekciós tételek relatív eltérése (adózás előtti eredményhez képest)	26
17. táblázat: A TOP 20 legnagyobb terhet jelentő kötelezettség.....	30
18. táblázat: Vállalkozások számának alakulása mérlegfőösszeg és árbevétel kategóriák szerint.....	31
19. táblázat: Vállalkozások számának alakulása létszám kategóriák szerint	32

Ábrajegyzék

1. ábra: A magyar számviteli beszámolási rendszert befolyásoló határértékek alakulása	9
---	---

Absztrakt

A tanulmány a kkv-k magyarországi számviteli beszámolási rendszerét vizsgálja a jelenlegi szabályozás rövid áttekintését követően a lehetséges fejlesztési irányok felvázolásával. A központban a mikrogazdálkodók számára bevezetendő egyszerűsített számviteli rendszer elemzése áll, mely az adminisztrációs terhek csökkenését eredményezheti. Ez különösen fontos a versenyképesség javítása szempontjából, hiszen a kutatások egyértelműen versenyhátrányként jelölik ennek magas voltát.

Kulcsszavak: számviteli beszámolási rendszer, mikrogazdálkodó, adminisztratív terhek

Financial reporting system for SMEs

Abstract

The current study investigates the financial reporting system of Hungarian small and medium sized enterprises. After reviewing the regulation in effect, we outline the potential directions for developments. The main issue of the study is the simplified accounting system to be introduced for micro enterprises, which might result in decreasing administrative burden of these entities. This issue is particularly important from the perspective of competitiveness, since researches unambiguously regard high administrative burden as competitive disadvantage for companies.

Keywords: financial reporting system, micro enterprise, administrative burden

A kkv-k számára különösen fontos, hogy a rájuk vonatkozó szabályozás megfeleljen sajátos helyzetüknek, hiszen jellemzően korlátozott erőforrásokkal rendelkeznek (főként a mikrovállalkozások). Sok területen azonban ugyanolyan követelmények vonatkoznak rájuk, mint a nagyobb vállalkozásokra.

Érdemes felülvizsgálni mely területeken van lehetőség egyszerűsítésre, milyen formában, milyen feltételek mellett. A tanulmány a kkv-k számviteli beszámoltatásának területén kíséri meg ezen vizsgálat elvégzését.

A vállalkozások gazdaságban betöltött szerepe

A tanulmányban a mikro-, kis-, és középvállalkozások kategóriáiba az Európai Unió - 2003/361/EK irányelv által meghatározott – kritériumoknak megfelelő vállalkozásokat sorolom, hiszen hazánkban is ezek a határértékek kerültek beépítésre a 2004. évi XXXIV. (kkv) törvénybe. Ezeket kiegészítve kerül definiálásra – számviteli szempontból - a legkisebb társaságokat felölelő új társasági méretkategória a mikrogazdálkodó (mikrogazdálkodó-egység).

1. táblázat: Vállalkozások méret szerinti kategóriáinak határértékei (2011)

Kategóriák	Létszám	Mérleg főösszeg*		Árbevétel*	
Mikrogazdálkodó	10 fő	250 e€	75 mFt	500 e€	150 mFt
Mikrovállalkozás	10 fő	2 000 e€	600 mFt	2 000 e€	600 mFt
Kisvállalkozás	50 fő	10 000 e€	3 000 mFt	10 000 e€	3 000 mFt
Közepes vállalkozás	250 fő	43 000 e€	12 900 mFt	50 000 e€	15 000 mFt
Nagy vállalkozás	az előző kategóriákba be nem sorolt vállalkozások				

* 300Ft/€ árfolyammal számolva

Forrás: 2004. évi XXXIV. törvény 3. § és Európai Unió Tanácsa 10765/11 tervezete alapján saját szerkesztés

Az uniós kkv kritériumok alapján történő besorolásnál két mutatónak kell a határérték alatt lennie, de ebből az egyik mindenképpen a létszám. A mikrogazdálkodó esetén – mint a számviteli besorolások esetén jellemzően - nincs kiemelt mutató, tehát bármely kettő a határérték alatt van mikrogazdálkodónak minősíthető a vállalkozás.

A magyarországi kkv-k főbb jellemzőinek (2. táblázat) vizsgálata során megállapítható jelentős szerepük, hiszen a foglalkoztatás több mint 70 %-át, a hozzáadottérték-termelés több mint felét adják.

Nemzetközi összehasonlításban megfigyelhető (főként a mikrovállalkozások esetén), hogy a foglalkoztatás szignifikánsan meghaladja, a hozzáadottérték-termelés esetében azonban alatta van az EU átlagnak.

2. táblázat: Kkv-k Magyarországon – alapadatok

	Vállalkozások száma			Foglalkoztatottak száma			Hozzáadott érték		
	Magyarország		EU-27	Magyarország		EU-27	Magyarország		EU-27
	db	%	%	fő	%	%	M€	%	%
Mikro	516 092	94,2	92,1	917 258	35,6	29,8	8	18,0	21,6
Kis	26 370	4,8	6,6	500 905	19,4	20,4	7	16,5	18,9
Közepes	4 432	0,8	1,1	430 770	16,7	16,8	9	20,0	17,9
Kkv-k összesen	546 894	99,9	99,8	1 848 932	71,7	66,9	25	54,6	58,4
Nagy	806	0,1	0,2	730 334	28,3	33,1	21	45,4	41,6
Összesen	547 700	100,0	100,0	2 579 266	100,0	100,0	45	100,0	100,0

Forrás: SBA tájékoztató Magyarország 2010/2011

A kkv-k gazdaságban betöltött kiemelkedő szerepe miatt a számviteli beszámolási rendszer minőségének javítása, illetve a számviteli szabályozás (a kkv-k sajátosságait jobban figyelembe vevő) fejlesztése különösen fontos.

Számviteli beszámolási rendszer Magyarországon

A gazdálkodó egység az érdekeltek információigényét – főként – a számviteli beszámoló elkészítésével és közzétételével teljesíti. A magyar számviteli szabályozás szinte differenciálás nélkül vonatkozik valamennyi Magyarországon bejegyzett gazdálkodóra (kivételt képez az egyéni vállalkozás), így a kkv-ra is. A bemutatandó információk köre azonban nem azonos minden gazdálkodó egységnél, s ez alapján számviteli beszámolóból is több változat létezik. A jelenlegi magyar szabályozás (2000. évi C. törvény A számvitelről) alapján:

- alapesetben minden gazdálkodó éves beszámolót készít;
- azok a vállalkozások, amelyeknek a mérlegfőösszegre (500 millió Ft), az éves nettó árbevételére (1 000 millió Ft) és az üzleti évben átlagosan foglalkoztatottak létszámára (50 fő) vonatkozó mutatók közül bármelyik kettő nem haladja meg a megadott határértéket (két egymást követő üzleti évben) készíthetnek egyszerűsített éves beszámolót;
- azok a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok, amelyek nem kötelezettek könyvvizsgálatra, készíthetnek sajátos egyszerűsített éves beszámolót.

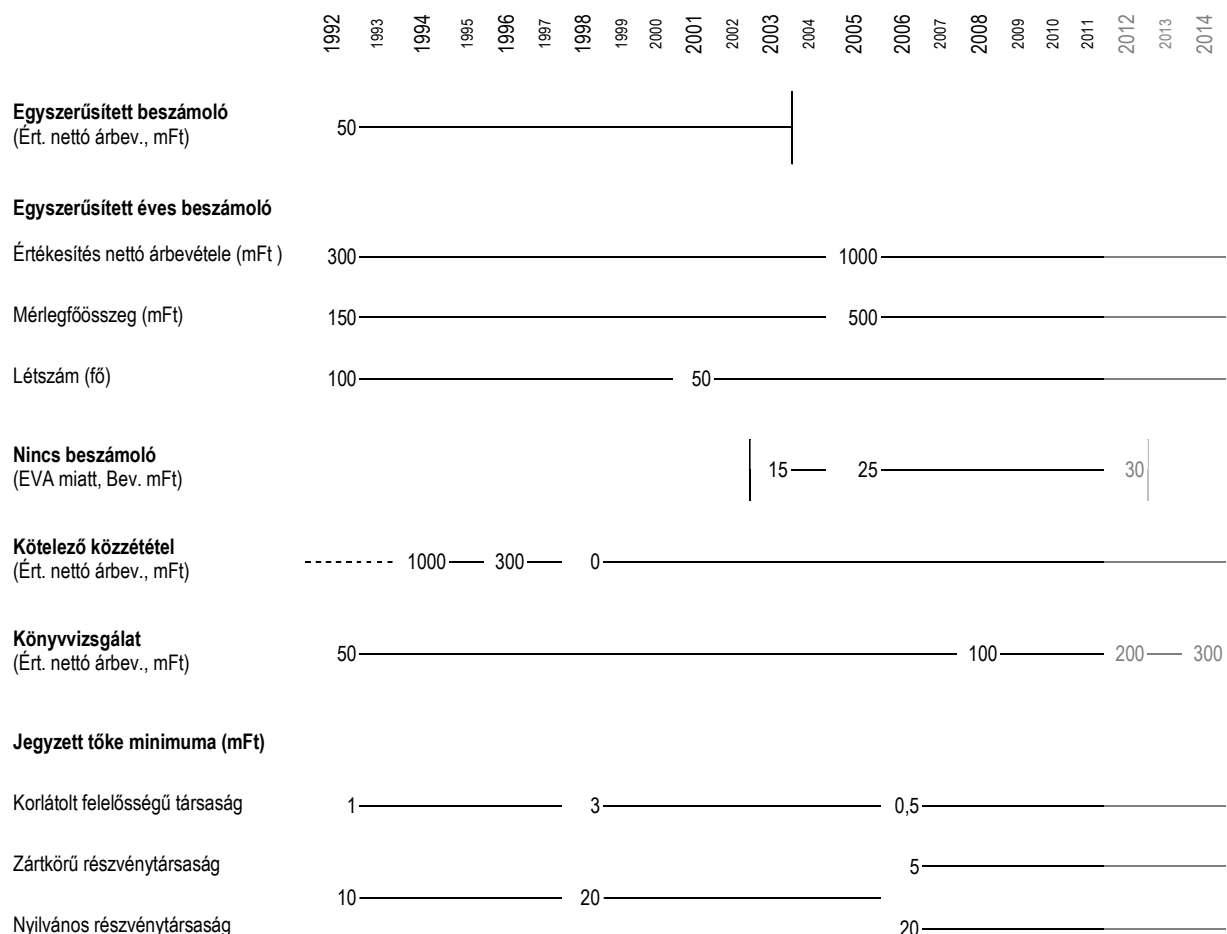
A magyar számviteli beszámoló fajtáját alapvetően három mutató (mérlegfőösszeg, értékesítés nettó árbevétele és foglalkoztatottak létszáma) befolyásolja, hiszen főként ez alapján dől el, hogy egy gazdálkodónak milyen beszámolót kell készítenie, illetve hogy kötelezett-e könyvvizsgálatra. A határértékek mellett azonban befolyásolható tényező lehet az is, hogy milyen társasági formában működik a vállalkozás (pl. Zrt-re vonatkozó korlátozások) és milyen tevékenységet végez (pl. hitelintézetekre vonatkozó szabályok).

Meg kell még említeni, hogy számviteli törvény hatókörén kívül esnek azok a jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok, melyek az egyszerűsített vállalkozói adó (EVA) alanyai és úgy döntöttek, hogy kizárólag az adó megállapításhoz szükséges bevételi nyilvántartást vezetik (2009-ben 29 ezer ilyen vállalkozás volt²). Ez esetben ők nem kötelesek számviteli beszámolót készíteni.

² Schablik Béla [2011] Mit mutatnak az egyszerűsített vállalkozói adó szerinti adózók bevallásai?

A magyar határértékek változásait mutatja a következő ábra 1992-től napjainkig kiegészítve a következő három évre ismert várható változásokkal.

1. ábra: A magyar számviteli beszámolási rendszert befolyásoló határértékek alakulása

Forrás: Az érintett jogszabályok alapján szerkesztette László Norbert

Az aktuális határértékekből látszik, hogy nincsenek összhangban a kkv-s határszámokkal, azoknál jóval alacsonyabban kerültek meghatározásra. Ez nem csak Magyarországon van így, hanem számos más uniós ország esetében is, pl. Portugália esetén az egyszerűsített beszámoló határértékei: mérlegfőösszeg 500 000 €, nettó árbevétel 1 000 000 €, átlagos állományi létszám 20 fő; Szlovákia esetén mérlegfőösszeg 1 000 000 €, nettó árbevétel 2 000 000 €, létszám: 30 fő.³ Ezek a tagállamok által meghatározott határértékek jobban igazodnak az adott ország vállalkozásszerkezetéhez.

³ Study on accounting requirements for SMEs [2011]

Hazánkban a kkv-k jellemzően egyszerűsített éves beszámolót készítenek, illetve 2009-től az egyszerűsítési törekvések és a számviteli adminisztráció csökkentésének jegyében bevezetésre került a sajátos egyszerűsített éves beszámolót.

Az egyszerűsített éves beszámolót készítő vállalkozások esetén az egyszerűsítés csak a beszámoló összeállításánál figyelhető meg, de a könyvvezetésben, a szabályzatok elkészítésében és a nyilvántartási kötelezettségben nem jelent jelentősebb könnyítést. A mérleg és az eredménykimutatás csak a főcsoportokat (nagybetűvel jelölt sorok) és a csoportokat (római számmal jelölt sorok) tartalmazza. Az egyszerűsített kiegészítő mellékletben bemutatandó tételek köre jóval szűkebb, mint az éves beszámoló esetén lenne, például nem kell elkészíteni a befektetési tükrt és a cash flow kimutatást. Nincs üzleti jelentés készítési kötelezettség.⁴

A sajátos egyszerűsített éves beszámoló csak (az egyszerűsített éves beszámoló szerinti) mérlegből és eredménykimutatásból áll, tehát ebben az esetben a vállalkozások mentesülnek a kiegészítő melléklet készítési kötelezettség alól. Az összeállítás során bizonyos eljárások nem alkalmazhatóak, ilyen például az értékváltozás miatti terven felüli értékcsökkenés vagy értékvesztés, az értékhelyesbítés használata, valamint a maradványérték alkalmazása.⁵ Ezeket a társaságok zömében korábban sem alkalmazták.⁶

⁴ Számviteli törvény 9.§

⁵ Számviteli törvény 9. § 6-7 bekezdés, 98/A §

⁶ Adorján et al [2009]: Mérlegképes továbbképzés 2009. 12. oldal

A kkv-k számviteli rendszerének újragondolását indokló tényezők

Hasznosság és hasznosítás

Gyakran felmerülő kérdés, hogy kinek szól, ki használja a számviteli beszámolót. Ilyenkor az érdekhordozói elmélet kerül elő, mely szerint egy vállalkozás a működése során számos gazdasági szereplővel (állam, bankok, beszállítók, vevők stb.) kerül kapcsolatba, akiknek jogos igényük, hogy a vállalkozás működését jellemző adatok nyilvánosan hozzáférhetőek legyenek, így tehát nekik szól a beszámoló. A gyakorlati tapasztalat azonban azt mutatja, hogy a számviteli adatokat igen, de a beszámolót nem igazán használják fel.⁷ A kkv-kre jellemző, hogy jelentős külső érdekhordozói érdeklődésre nem tartanak számot. Alapvetően két érdekhordozó azonosítható be, aki felhasználja a számviteli adatokat. Az egyik a bankszféra (hitelfelvevő vállalkozás esetén), bár esetükben az a gyakorlati tapasztalat, hogy nem a számviteli beszámolók alapján döntenek a hitelbírálatok során, hanem saját hitelminősítési rendszereik alapján⁸, a másik az állam (a vállalkozások teljes körére vonatkozóan). A vállalkozások, főként a kkv-k, a számviteli beszámolóinak összeállítása során elsősorban adózási-adóoptimalizálási szempontok dominálnak.

Adminisztratív terhek

Az adminisztratív terhek mértékének meghatározására több felmérés is készült ez elmúlt időszakban.

Ebből az egyik legismertebb az Európai Unió költségcsökkentési programját is megalapozó 2005-ben publikált Kox tanulmány. Eszerint Magyarországon a GDP 6,8 százalékát tették ki az adminisztratív terhek (a 2000-es évek elején), mely jelentősen meghaladta az uniós átlagot (3,4%). Hazánk a vizsgálatba bevont 19 ország közül az utolsó helyre került.⁹

A Deloitte Zrt. által 2010. májusban közzétett tanulmány szerint Magyarországon a vállalkozások adminisztratív költségei a GDP 10,5 százalékát teszik ki (számítások szerint ez 2 800 milliárd Ft), ebből a feleslegesnek tartott adminisztrációs teher 3,1 százalék (800 milliárd Ft).¹⁰

⁷ Lakatos László Péter [2009]: A számvitel szabályozása és a pénzügyi kimutatások hasznossága

⁸ Kovács-Mohl [2011]: A kkv-knak szóló IFRS-ek Magyarországon

⁹ Hétfa Kutatóintézet [2010]: Az adminisztratív terhek Magyarországon

¹⁰ Hétfa Kutatóintézet [2010]: Az adminisztratív terhek Magyarországon

Az adminisztratív költség és teher fogalma közötti különbség tisztázása fontos a téma áttekintése érdekében:

- Adminisztratív költségnek tekintjük az egyes jogszabályoknak való megfelelés költségeit (lehet külső-belső, egyszeri-ismétlődő).
- Adminisztratív teher: az adminisztratív költségek normál üzletmeneten túli része (a normál működés során a vállalkozás elhagyná őket, ha nem írná elő neki valamilyen jogszabály adminisztratív/informatikai kötelezettségként).¹¹

Az Deloitte által készített tanulmány beazonosítja a 20 legnagyobb terhet jelentő kötelezettséget (lásd Melléklet 17. táblázat). A vizsgálat szerint a legnagyobb vállalkozói terhet a könyvvizetési kötelezettség (1.) jelenti, az egyéb kiemelt tételek alapvetően az adózáshoz köthetőek. További két számvitelhez köthető kötelezettséget említenek: a számviteli politika kialakítása, éves áttekintése, törvénymódosítás miatti módosítási kötelezettsége (16.), a kötelező könyvvizsgálat (18).¹²

A számvitel számlájára írt adminisztratív teher nagysága nehezen meghatározható, hiszen a számvitel nem önmagáért van, hanem hogy a megfelelő információkat szolgáltatssa a különféle területeknek. Például a társasági adó meghatározása esetén a számvitel által előállított adózás előtti eredmény a kiinduló alapja az adó meghatározásának, ebből vezeti le az adótörvény a módosító tételek figyelembe vételével az adóalapot. A számvitelhez köthető adminisztratív terhek sok esetben elenyészőek az adózási adminisztrációhoz képest, még ha bizonyos értelemben átfedés is van köztük.¹³ Az adó és járulékok nyilvántartási, bevallási, befizetési kötelezettségiből származó adminisztratív terhek magas volta az adózási rendszer összetettségéből (sokféle adónem, átláthatatlan, nehezen értelmezhető szabályozás). Kritikaként szokták még említeni, hogy az adatokat több hatóság számára is szolgáltatni kell párhuzamosan (pl. adóhatóság, önkormányzat, céginformációs szolgálat, statisztikai hivatal).

¹¹ Reszkető – Váradi [2010] A vállalkozásokat érintő adminisztratív terhek, versenypolitikai következmények

¹² Hétfi Kutatóintézet [2010]: Az adminisztratív terhek Magyarországon

¹³ BCE Pénzügyi Számvitel Tanszék [2007]: Tanulmány a számviteli és adózási adminisztráció egyszerűsítéséről

A számviteli szabályozás javasolt rendszere

Alapvetően 3 számviteli beszámolási szint megkülönböztetése lenne javasolt:

1. szint	Mikrovállalkozások	Nincs szükség számviteli beszámolásra vagy nagyon leegyszerűsített számviteli beszámolás
2. szint	Kis- és középvállalkozások	Magyar nemzeti számviteli standardokon alapuló beszámolási rendszer vagy Kkv IFRS
3. szint	Nagyvállalatok	Teljes IFRS

Az 1. szintre helyezett mikrovállalkozások esetében javasolt megoldások:

- csak adónyilvántartások vezetése (pénzforgalmi szemléletben), nem lenne szükség számviteli szabályozásra, valamennyi könyvvizelési és beszámolási kötelezettség alól mentesíthetők lennének;
- egy nagyon leegyszerűsített számviteli beszámolási rendszer kialakítása (a jelenlegi sajátos egyszerűsített beszámolóhoz hasonlóan, további egyszerűsítésekkel).

A 2. szintre helyezett kis és középvállalkozások esetében:

- egy nemzeti számviteli szabályokon alapuló (magyar sajátosságokat figyelembe vevő) beszámolási rendszer (alapvetően a jelenlegi egyszerűsített éves beszámolónak megfelelően);
- kis- és középvállalkozások számára kialakított nemzetközi számviteli standard (kkv IFRS) alkalmazása.

A 3. szinten lévő nagyvállalkozásoknál esetében:

- a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok (teljes IFRS) alkalmazása.

A tanulmány további részében az 1. szint szabályozási lehetőségeivel foglalkozom részletesebben, hiszen ide tartozik a magyarországi vállalkozások több mint 90 %-a, és ezen a területen voltak az elmúlt időszakban a legjelentősebb változások.

A 2. szint számviteli rendszerének fejlesztési lehetőségeivel kapcsolatban a BCE munkatársai által a közelmúltban született egy tanulmány (Kovács – Mohl: A kkv-knak szóló IFRS-ek Magyarországon)

A 3. szint vizsgálata nem képezi részét a tanulmánynak

Nemzetközi szabályozásban bekövetkezett változások

Az Európai Tanács 2007-ben kiemelte, hogy az adminisztratív terhek csökkentése Európa gazdaságának fellendítése szempontjából rendkívül fontos tényező. Akcióprogramot dolgozott ki az adminisztrációs terhek felmérésére és azok csökkentésére (a terv 2012-ig 25 %-os csökkentés). A program a számvitelt az egyik kulcsfontosságú területnek minősítette és megkezdte a számviteli beszámolást és a könyvvizsgálatot érintő egyszerűsítési lehetőségek vizsgálatát.

Ez az alábbi területeken valósulhat meg:

- a kkv-kra vonatkozó mentesítési lehetőségek körének bővítése (alapvetően az értékelésre, a bemutatásra, a közzétételre, a könyvvizsgálati kötelezettségre vonatkozóan);
- a választási lehetőségek módosítása vagy eltörlése (a számviteli irányelvek által biztosított választási lehetőségek által teremtett rugalmasság nehezíti a beszámolók összehasonlíthatóságát);
- a kkv-kra vonatkozó számviteli előírások egyszerűsítése (könnyebben értelmezhető és alkalmazható előírások létrehozása);
- a bemutatással kapcsolatos előírások csökkentése (a nyilvánosságra hozott információk többnyire csak korlátozottan minősülnek releváns adatnak, bemutatási kötelezettség átgondolása).

A tagállamokkal történő egyeztetések során kiderült, hogy a mikrovállalkozások számára meghatározott méretek számviteli szempontból túl magasak, ezért bevezetésre került a mikrogazdálkodó-egység kategória. A határértékek tekintetében a mérlegfordulónapjukon nem léphetik át a közvetkező 3 feltétel közül kettőnek a küszöbértékét:

az üzleti évben átlagosan foglalkoztatottak létszáma 10 fő,
mérlegfőösszeg 250 000 EUR,
nettó árbevétel 500 000 EUR.

A 660/78. EU-irányelv 2011-es módosításának tervezett tartalma alapján amennyiben mikrogazdálkodónak minősül egy vállalkozás mentesülhet egyes olyan kötelezettségek alól, amelyek indokolatlanul nagy adminisztrációs terhet róhatnak rájuk. Mindez egy jóval egyszerűbb számviteli beszámolási rendszert tesz lehetővé.

Az eredeti tervek szerint a mikrogazdálkodókat teljesen kivonták volna a negyedik társasági jogi irányelv hatálya alól, ezáltal mentesítve őket a számviteli kötelezettségek alól (ez a javasolt számviteli rendszer 1. szintjének „radikálisabb” változatának megfelelő – nincs számviteli beszámolási kötelezettség), de végül csak az irányelv egyes részei alól történt a mentesítés. Az indok, hogy a számviteli kötelezettségek alóli mentesség csökkentheti az átláthatóságot, valamint a hitelnyújtáshoz szükséges információk hozzáférhetőségét. A határértékek esetében is visszalépés történt az eredeti tervekhez képest, így a mérlegfőösszeg 500 000 EUR és a nettó árbevétel 1 000 000 EUR küszöbérték végül megfelelővé vált. A jelenlegi közzétételi szabályozás egyszerűsítésére is sor kerül. Elég lesz egyetlen (a tagállam által kijelölt illetékes) hatósághoz benyújtani a mérlegadatokat.

A tagállamok saját piaci helyzetüknek és igényeiknek a figyelembe vételével döntenek el, hogy bevezetik-e a mikrogazdálkodókra vonatkozó szabályokat.

Tervezett magyarországi változtatások

A nemzetközi folyamatokkal összhangban hazánkban is megkezdődött a mikrogazdálkodókra vonatkozó egyszerűsített számviteli szabályok kidolgozása. Megszületett az általános koncepciója az egyszerűsített számviteli standardnak (hozzáférhető a Nemzetgazdasági Minisztérium honlapján). Határértékek tekintetében átvételre kerültek az Európai Parlament által meghatározott maximális értékek.

A tervezet szerint a mikrovállalkozókra vonatkozóan számviteli rendszer:

- egy jól lehatárolt és szabályoknak megfelelést előíró rendszer;
- a különböző módszerek, eljárások közötti választásra nem ad lehetőséget, konkrét előírások választások nélkül;
- rögzíti a kizárólagosan alkalmazható módszert, eljárást;
- az egyszerűsítés jegyében bizonyos fogalmak, és eljárások kizárása;
- a rögzítések miatt számviteli politika, értékelési szabályzat nélkül is egyértelműek a beszámoló összeállításának keretei;
- nincs szükség belső szabályzatokra (számviteli politika, értékelési szabályzat, pénzkezelési szabályzat);
- kötött sémarendszer, kötelezően alkalmazandó mérleg és eredménykimutatás formátum;
- kiegészítő melléklet nem szükséges.

A tervezet részleteinek kidolgozása jelenleg folyamatban van.

Empirikus vizsgálat

A tanulmány további részében az empirikus kutatásom eredményeit mutatom be. Első lépesként az adatbázisban szereplő vállalatok kategorizálására és a mikrogazdálkodók körének meghatározására került sor. Ezt követően azt vizsgáltam, hogy az egyszerűsítés miatt kizárt fogalmak, eljárások eddig mennyire jelentek meg ezen vállalkozásoknál, illetve mennyire befolyásolták azok vagyonának, eredményének nagyságát. Végezetül pedig a társasági adóalap korrekciós tételek alkalmazását, illetve hatásait elemeztem.

A vizsgálatot a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által rendelkezésre bocsátott - több mint 390 000 - kettős könyvvitelt vezető vállalkozás által 2010. évre vonatkozóan (2011. május 31-ig) benyújtott társasági adóbevallások adatai alapján végeztem el. A bevallásban számviteli területekre (vagyon, eredmény) vonatkozóan is adatszolgáltatási kötelezettsége van a vállalkozásoknak, sőt sokszor részletesebb adatokat kell bevallani, mint amit a számviteli beszámolóban a vállalkozás közzé tesz.

Vállalati kategóriák, mikrogazdálkodók körének meghatározása

Az elemzés szempontjából kiemelten fontos a vállalkozások kategorizálása, hiszen a továbbiakban ez alapján szűkítettem a vizsgált vállalkozások körét.

A bevallásban szereplő (ön)besorolás (mikro, kis és közepes vállalkozás év elején, illetve év végén) adatai vizsgálva az tapasztaltam, hogy körülbelül 58 000 vállalkozás esetében nincs kitöltve. Mivel a kérdés csak mikro/kis/közepes vállalkozásra vonatkozott, így nem lehet eldönteni, hogy nagy vállalkozásról vagy hiányosan kitöltött bevallásról van-e szó (a táblázatban egyéb kategóriaként szerepel). Ugyanakkor lehetőség nyílt a vállalkozás méret szerinti változásának vizsgálatára is, mely szerint 329 475 esetben a vállalkozás mérete nem változott, 1 259 vállalkozás mérete növekedett (mikroból kis vagy közepes vállalkozás, illetve kis vállalkozásból közepes), 634 esetben csökkent (közepesből kis vagy mikro, illetve kis vállalkozásból mikro). A nagyvállalkozásokra vonatkozó változások a fentiekben említett okok miatt nem vizsgálhatóak.

3. táblázat: Vállalkozások kategorizálása 1. (önbesorolás)

Kategóriák		Év végén				
		Mikro	Kis	Közepes	Egyéb*	Összesen
Év elején	Mikro	307 951	1 032	68	2 713	311 764
	Kis	484	17 631	159	187	18 461
	Közepes	16	134	3 893	43	4 086
	Egyéb*	3 313	102	26	54 918	58 359
	Összesen	311 764	18 899	4 146	57 861	392 670

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

Az adatbázisban is szereplő három fő mutatószám alapján vizsgáltam a vállalkozásokat (lásd melléklet, 17. és 18. táblázat), mely alapján megállapítható, hogy a vállalkozások több mint 90%-a 10 fő alatti állományi létszámmal, a vállalkozások közel 60 %-a 10 millió Ft alatti mérlegfőösszeggel (vagyonnal), majd 80 %-a 50 millió Ft alatti nettó árbevételel rendelkezik.

A kategóriák megállapításánál figyelembe vettem a jelenleg alkalmazott határértéket, elkülönítve a vizsgálat fő fókuszában álló mikrogazdálkodó vállalkozásokat.

A besorolásnál problémát jelentett, hogy a bevételekben voltak hiányosan kitöltött részek (például volt közel 8 500 vállalkozás ahol a mérlegfőösszeg üresen maradt, illetve 3 877 vállalkozás ahol nulla értékkel szerepelt), ezeket a vállalatokat alapvetően nem lehetett bekategorizálni.

4. táblázat: Vállalkozások kategorizálása 2. (vállalkozások alapadatai alapján)

		Mikrogazdálkodónak minősül-e?				Arány	
		igen	nem	?	Összesen		
KKV besorolás	mikrovállalkozás	311 812	7 785	1 254	320 851	81,7 %	91,1 %
	kisvállalkozás	7 744	18 094	37	25 875	6,6 %	7,3 %
	közepes vállalkozás	177	4 482	6	4 665	1,2 %	1,3 %
	nagyvállalkozás	4	941	-	945	0,2 %	0,3 %
	?	20 634	474	19 226	40 334	10,3 %	
	Összesen	340 371	31 776	20 523	392 670		
Arány		86,7 %	8,1 %	5,2 %			
		91,5 %	8,5 %				

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

Érdekes eredményt hozott az kkv kategóriák (3 mutatóból az létszám kiemelt jelentőségű) és a mikrogazdálkodók feltételrendszerének (a 3 mutató azonos megítélés alatt van) összevetése. Előfordulhat például, hogy a kkv besorolás alapján nagyvállalkozásnak minősülő vállalkozás mikrogazdálkodó egységnek minősül (4 ilyen vállalkozás volt az adatbázisban).

A mikrogazdálkodói mintába végül 340 371 vállalkozás került be. A minta nem tartalmazza azon közel 58 000 vállalkozás adatait, akik jelenleg egyszerűsített vállalkozói adó rendszerébe tartoznak. (csak társasági adóbevallást készítő vállalkozásokat tartalmazott az adatbázis). Az evás vállalkozások is mikrogazdálkodónak minősülnek, tehát közel 400 000 vállalkozásra vonatkoznak a tervezett szabályok.

Az egyszerűsítés által érintett számviteli területek vizsgálata

A mikrogazdálkodókra vonatkozóan vizsgáltam az egyszerűsítés által érintett területeket (ahol jelenleg választási lehetőségük van a cégeknek).

A) Alapítás-átszervezés aktivált értéke és kísérleti fejlesztés aktivált értéke

A tervezet szerint a vagyoni elemek között nem mutatható ki az alapítás átszervezés aktivált értéke és a kísérleti fejlesztés aktivált értéke, mindenképpen eredmény terhére, költségként kell elszámolni azokat. Az adatbázis vizsgálata során immateriális javak a mikrogazdálkodók 10,7 %-ánál fordultak elő (36 446 vállalkozás). Kísérleti fejlesztés mindössze 291 vállalkozás esetében bírt értékkel (0,1 %), az alapítás-átszervezésre vonatkozóan részletező adatok nem szerepelnek a bevallásokban. Az adatok elhanyagolható nagyságrendje miatt a terület további vizsgálatára nem került sor.

B) Terv szerinti értékcsökkenési leírás

A számvitelben a gazdasági élettartamnak leginkább megfelelő módon határozza meg a terv szerinti értékcsökkenést és számolja el költségként (mely társasági adóalap növelő tétel), az adótörvény csak lineáris leírás alkalmazásával, a törvényben előírt leírási kulcsok segítségével határozza meg az értékcsökkenést (mely társasági adóalap csökkentő tétel). A tervek szerint csak lineáris, időarányos

módszer használata lesz engedélyezett, minden más módszer kizárása mellett, maradványérték nem alkalmazható, a leírási kulcsok a Társasági adóról szóló törvény¹⁴ (Tao törvény) összhangban kerülnek rögzítésre. Ezáltal a jelenleg alkalmazott rendszer egyszerűsödik, hiszen nincs szükség az értékcsökkenésre kétféle módon történő meghatározására.

Az adatok vizsgálata során megállapítottam, hogy a vállalkozások 36 %-a nem mutatott ki értékcsökkenést, 46,4% (ha csak az értékkel rendelkező cégeket vizsgáljuk, akkor 72,7 %) esetén pedig eddig sem volt különbség a számviteli és az adótörvény által meghatározott értékcsökkenés között. A többi vállalkozás esetén pedig 11,7 % (18,4 %) azon vállalkozások aránya, akiknél az adótörvény szerint elszámolt értékcsökkenés meghaladja a számvitelt és csak 5,4 % (9 %) akiknél a számviteli törvény szerinti nagyobb.

5. táblázat: A számviteli és az adótörvény szerint értékcsökkenés abszolút eltérése

Écs eltérése (számviteli tv. – adó tv.)	Vállalkozások száma (db)	Vállalkozások aránya	
		teljes	„értékes”
-1000 eFt-nál kisebb	7 823	2,3 %	3,6 %
-1000 és -500 eFt között	4 194	1,2 %	1,9 %
-500 és -100 eFt között	13 387	3,9 %	6,2 %
-100 és 0 eFt között	14 650	4,3 %	6,7 %
Nincs eltérés	158 000	46,4 %	72,7 %
0 és 100 eFt között	8 821	2,6 %	4,1 %
100 és 500 eFt között	6 645	2,0 %	3,1 %
500 és 1000 eFt között	2 132	0,6 %	1,0 %
1000 eFt-nál nagyobb	1 801	0,5 %	0,8 %
Kitöltött összesen	217 453	63,9 %	100,0 %
üres	122 918	36,1 %	
Összesen	340 371	100,0 %	

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

Az eltérítés abszolút értéke mellett az eltérítés relatív mértéke (hány százalékkal módosítja az számviteli és adótörvény szerint elszámolt értékcsökkenés különbsége az adózás előtti eredményt) is

¹⁴ 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és osztalékadóról

érdekes vizsgálati iránynak tűnt. Megállapítható volt azonban, hogy a vállalkozások adóalapjára nem gyakorol jelentős hatást az terv szerinti értékcsökkenés miatti korrekció, ahol kimagaslóan nagy relatív eltérés volt, az sem az értékcsökkenés nagy eltéréseivel, hanem az adózás előtti eredmény alacsony voltaival magyarázható.

6. táblázat: A számviteli és az adótörvény szerint értékcsökkenés relatív eltérése

Écs eltérése / AEE (adó tv écs > szv tv écs)	Váll. száma (db)	Vállalkozások aránya		Écs eltérése / AEE (adó tv écs < szv tv écs)	Váll. száma (db)	Vállalkozások aránya	
		teljes	értékkel rendelkező			teljes	értékkel rendelkező
-100 %-nál kisebb	6 256	1,8 %	2,9 %	100 %-nál nagyobb	3 547	1,0 %	1,6 %
-100 % és -50 % között	3 757	1,1 %	1,7 %	50 % és 100 % között	4 495	1,3 %	2,1 %
-50 % és -20 % között	6 256	1,8 %	2,9 %	20 % és 50 % között	2 779	0,8 %	1,3 %
-20 % és -10 % között	5 112	1,5 %	2,4 %	10 % és 20 % között	2 610	0,8 %	1,2 %
-10 % és -5 % között	5 014	1,5 %	2,3 %	5 % és 10 % között	2 820	0,8 %	1,3 %
-5 % és -1 % között	8 090	2,4 %	3,7 %	1 % és 5 % között	1 418	0,4 %	0,7 %
-1 % és 0 között	5 549	1,6 %	2,6 %	0 és 1 % között	1 725	0,5 %	0,8 %
nincs eltérés	157 322	46,2 %	72,6 %				
Értelmezhető összesen	216 750	63,7 %	100,0 %				
AEE=0, NÉ	682	0,2 %					
üres	122 939	36,1 %					
Összesen	340 371	100,0 %					

Forrás: 2010-es TAO bevallások alapján készített saját számítás

Összességében megállapítható, hogy a vállalkozások jelentős része (az értékcsökkenéssel rendelkező vállalatok 72,6 %) valószínűleg eddig is lineáris lejárást alkalmazott (maradványérték nulla értéke mellett) és az adótörvénynek megfelelő kulcsokkal határozta meg az értékcsökkenési leírást.

C) Terven felüli értékcsökkenés, értékvesztés

A tervezet szerint a tárgyi eszközök, immateriális javak esetében terven felüli értékcsökkenés, a követelések, részesedések, értékpapírok, bankbetétek esetében értékvesztés elszámolására a piaci érték csökkenése miatt nincs lehetőség és ebből adódóan ezek visszairására sem. A mikrogazdákodók esetében ritkán és kis súllyal fordulnak elő ilyen tételek.

7. táblázat: A számviteli és az adótörvény szerint értékcsökkenés relatív eltérése

Terven felüli értékcsökkenés/értékvesztés	Vállalkozások száma (db)	Vállalkozások aránya
Immateriális javak	332	0,1 %
Ingatlan és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	905	0,3 %
Műszaki berendezések, gépek járművek	1 949	0,6 %
Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	2 302	0,7 %
Tenyészállatok	94	0,0 %
Követelések	6 879	2,0 %

Forrás: 2010-es TAO bevallások alapján készített saját számítás

D) Értékhelyesbítés, értékelési tartalék

A befektetett eszközök esetén a mikrogazdálkodók nem alkalmazhatnak majd értékhelyesbítést, bár a vizsgálatok szerint eddig sem volt jellemző, mindössze 2 508 vállalkozás (0,7%) élt ezzel a lehetőséggel.

E) Céltartalékok

Céltartalékok tekintetében megmaradna az eddig is kötelezően képezendő céltartalék várható kötelezettségekre, viszont más esetben (jövőbeli költségekre, egyéb) nem lenne lehetőség céltartalék képzésére. A cégek eddigi gyakorlatát megvizsgálva megállapítható, hogy eddig nem volt jellemző a céltartalék képzés (a mikrovállalkozások mindössze 0,7%-ánál található a mérlegben céltartalék, 2 296 vállalkozás). Arra vonatkozó vizsgálatra, hogy ez milyen típusú céltartalék, nincs lehetőség, mert ilyen megbontás nem szerepel az adóbevallásban bekért adatok között.

F) Időbeli elhatárolások

Időbeli elhatárolások esetén csak a támogatások miatti halasztott bevételek, illetve azon eredménytételekkel kapcsolatos elhatárolások számolhatóak el, amelyekben az elhatárolt tétel több üzleti évet érint. Más esetben nem lenne lehetőség időbeli elhatárolás képzésére. A mikrogazdálkodók esetén jelenleg a cégek 24,9 % képez aktív időbeli elhatárolást, a passzív esetében ez kissé magasabb 30,2 %.

8. táblázat: Az időbeli elhatárolások abszolút összege

Időbeli elhatárolás értéke	Aktív időbeli elhatárolás			Passzív időbeli elhatárolás		
	Váll. száma (db)	Váll. aránya		Váll. száma (db)	Váll. aránya	
		teljes	„értékes”		teljes	„értékes”
10 eFt alatt	10 825	3,2 %	12,8 %	9 998	2,9 %	9,7 %
10 - 50 eFt	19 543	5,7 %	23,1 %	29 130	8,6 %	28,4 %
50 - 100 eFt	8 964	2,6 %	10,6 %	14 852	4,4 %	14,5 %
100 - 500 eFt	19 348	5,7 %	22,8 %	24 775	7,3 %	24,1 %
500 - 1000 eFt	7 579	2,2 %	9,0 %	6 664	2,0 %	6,5 %
1000 eFt fölött	18 421	5,4 %	21,8 %	17 249	5,1 %	16,8 %
Értékes	84 680	24,9 %	100,0 %	102 668	30,2 %	100,0 %
nulla	22 811	6,7 %		19 717	5,8 %	
üres	232 880	68,4 %		217 986	64,0 %	
Összesen	340 371	100,0 %		340 371	100,0 %	

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

Az időbeli elhatárolások mérlegfőösszeghez és adózás előtti eredményhez viszonyított arányait az alábbi táblázatok szemléltetik.

9. táblázat: Az időbeli elhatárolások relatív értéke (mérlegfőösszeghez viszonyítva)

IE / Mfö	Aktív időbeli elhatárolás			Passzív időbeli elhatárolás		
	Váll. száma (db)	Váll. aránya		Váll. száma (db)	Váll. aránya	
		teljes	„értékes”		teljes	„értékes”
1 % alatt	42 076	12,4 %	49,7 %	54 078	15,9 %	52,7 %
1 % - 5 %	19 029	5,6 %	22,5 %	27 500	8,1 %	26,8 %
5 % - 10 %	8 184	2,4 %	9,7 %	7 778	2,3 %	7,6 %
10 % fölött	15 391	4,5 %	18,2 %	13 272	3,9 %	12,9 %
Értelmezhető	84 680	24,9 %	100,0 %	102 628	30,2 %	100,0 %
Mfö=0, NÉ	0	0,0 %		40	0,0 %	
nulla	22 811	6,7 %		19 717	5,8 %	
üres	232 880	68,4 %		217 986	64,0 %	
Összesen	340 371	100,0 %		340 371	100,0 %	

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

10. táblázat: Az időbeli elhatárolások relatív értéke (adózás előtti eredményhez viszonyítva)

IE / abs(AEE)	Aktív időbeli elhatárolás			Passzív időbeli elhatárolás		
	Váll. száma (db)	Váll. aránya		Váll. száma (db)	Váll. aránya	
		teljes	„értékes”		teljes	„értékes”
1 % alatt	15 728	4,6 %	18,7 %	15 200	4,5 %	14,9 %
1 % - 5 %	17 315	5,1 %	20,6 %	26 617	7,8 %	26,0 %
5 % - 10 %	7 960	2,3 %	9,5 %	13 068	3,8 %	12,8 %
10 % fölött	43 207	12,7 %	51,3 %	47 326	13,9 %	46,3 %
Értelmezhető	84 210	24,7 %	100,0 %	102 211	30,0 %	100,0 %
AEE=0, NÉ	470	0,1 %		457	0,1 %	
nulla	22 811	6,7 %		19 717	5,8 %	
üres	232 880	68,4 %		217 986	64,0 %	
Összesen	340 371	100,0 %		340 371	100,0 %	

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

G) Egyéb területek

A számviteli törvény nyújtotta további választási lehetőségekkel találkozunk a készletekkel kapcsolatban, a vállalkozás dönti el milyen nyilvántartási módszert és milyen készlet értékelési eljárást alkalmaz. Vásárolt készletek esetén az utolsó beszerzési áron (FIFO) való nyilvántartás képzelhető el, míg a saját termelésű készletek a kalkulált haszonnal csökkentett piaci értéken kerülnek a mérlegbe. Erre vonatkozóan elemzési lehetőség nincs a vizsgálat adatbázison.

Jelenleg döntési lehetőség a választott árfolyam meghatározása. A tervek szerint ez is egységesítésre kerül, az alkalmazott árfolyam csak az MNB árfolyam lehet.

Társasági adóalap korrekciós tételek

A társasági adó meghatározásánál jelenleg 30 adóalap növelő és 47 csökkentő tétel van. Az elemzés során megállapítottam, hogy ezekből csupán egy-egy sor érinti a vállalkozások több mint felét (63 %-át), amely az értékcsökkenési leírás. Amennyiben kihagynánk azokat a vállalkozásokat, amelyeknél megegyezik a számvitelben elszámolt és az adótörvény által elismert értékcsökkenés (46 %,

lásd korábbi vizsgálat, 6. táblázat), akkor jelentősen csökkenne a ténylegesen korrekciót alkalmazó vállalkozások száma. Azon korrekciók száma, melyet a vállalkozások több mint 1 %-a használ növelő tételeknél 7, csökkentő tételeknél mindössze 4. (részletezést lásd 12. és 13. táblázat). Elgondolkodtató és átgondolandó, hogy 18 növelő és 29 csökkentő tételt a mikrogazdálkodók kevesebb, mint 0,1 %-a (6 növelő és 14 csökkentő tételnél kevesebb, mint 10 vállalkozás) használ, illetve 2 korrekció pedig senkinél sem jelenik meg a vizsgált cégek közül.

11. táblázat: Adóalapkorrekciós sorok alkalmazásának aránya

Korrekciót alkalmazó vállalkozások aránya	Adóalap korrekciós sorok száma	
	Növelő	Csökkentő
50 %-nál több	1	1
10-50 % között	2	1
5-10 % között	1	
1-5 % között	3	2
0,1-1 % között	5	12
0,1 % alatt	18	29
senki		2
Összesen	30	47

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

12. táblázat: A leggyakrabban megjelenő adóalap növelő korrekciós sorok

Adóalap növelő korrekciós sor	Alkalmazó vállalkozások	
	száma	aránya
Számviteli törvény alapján költségként elszámolt értékcsökkenési leírás és terven felüli értékcsökkenés összege	215 791	63,4 %
Bírság, ART és TB törvények jogkövetkezményei	74 126	21,8 %
Nem vállalkozási tevékenységhez kötődő és nem bevételszerző tevékenységhez kapcsolódó költség	50 235	14,8 %
Egyéb adózás előtti eredményt növelő tételek	25 482	7,5 %
Hitelezési veszteség címén ráfordításként elszámolt összeg	7 047	2,1 %
Az adóévben követelésre elszámolt értékvesztés összege	5 537	1,6 %
Az adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított adóévi költségként, ráfordításként elszámolt összeg	4 172	1,2 %

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

13. táblázat: A leggyakrabban megjelenő adóalap csökkentő korrekciós sorok

Adóalap csökkentő korrekciós sor	Alkalmazó vállalkozások	
	száma	aránya
Adótörvény szerint figyelembe vett értékcsökkenési leírás összege	214 272	63,0 %
Az előző évek elhatárolt veszteségéből az adóévben leírt összeg	34 615	10,2 %
Fejlesztési tartalék	16 589	4,9 %
Mikro vagy kisvállalkozásnál tárgyi eszközök üzembe helyezése érdekében elszámolt adóévi beruházások értéke	7 108	2,1 %

Forrás: 2010-es TAO bevallások alapján készített saját számítás

Az vizsgált mikrogazdálkodók közül 226 092 (66,4 %) esetben jelenik meg a bevallásban adóalap csökkentő tétel, 232 710 (68,4 %) esetben adóalap növelő tétel. Elmondható azonban, hogy a vállalkozások többségénél egyáltalán nincs vagy legfeljebb egy-két adóalap korrekció található, amely döntően az értékcsökkenés miatti adóalap növelő/csökkentő tételeket jelenti. Az ennél több korrekciót alkalmazó vállalatok száma elenyésző (lásd a következő táblázatot).

14. táblázat: Vállalkozások által alkalmazott adóalap korrekciók száma

Korrekciók száma	Vállalkozások száma			Vállalkozások aránya		
	Növelő	Csökkentő	Összesen	Növelő	Csökkentő	Összesen
0	107 664	114 279	99 875	31,6 %	33,6 %	29,3 %
1	123 157	173 754	19 697	36,2 %	51,0 %	5,8 %
2	73 932	44 501	92 079	21,7 %	13,1 %	27,1 %
3	28 241	6 778	72 913	8,3 %	2,0 %	21,4 %
4	6 127	927	36 291	1,8 %	0,3 %	10,7 %
5	1 060	119	13 297	0,3 %	0,0 %	3,9 %
6	163	12	4 329	0,0 %	0,0 %	1,3 %
7	20	1	1 349	0,0 %	0,0 %	0,4 %
8	6		390	0,0 %		0,1 %
9	1		108	0,0 %		0,0 %
10			33			0,0 %
11			5			0,0 %
12			4			0,0 %
14			1			0,0 %
Összesen	340 371	340 371	340 371	100,0 %	100,0 %	100,0%

Forrás: 2010-es TAO bevallások alapján készített saját számítás

Az adóalap korrekciók összesített eltérésének abszolút összegét, illetve az adózás előtti eredményhez viszonyított relatív mértékét a következő két táblázat szemlélteti.

15. táblázat Az adóalap korrekciók abszolút eltérése

Adóalap korrekció	Vállalkozások száma (db)	Vállalkozások aránya	
		teljes	„értékes”
-1000 eFt-nál kisebb	23 034	6,8 %	10,1 %
-1000 és -500 eFt között	9 734	2,9 %	4,3 %
-500 és -100 eFt között	20 205	5,9 %	8,9 %
-100 és 0 eFt között	12 746	3,7 %	5,6 %
Nincs eltérés	83 743	24,6 %	36,9 %
0 és 100 eFt között	40 474	11,9 %	17,8 %
100 és 500 eFt között	21 680	6,4 %	9,6 %
500 és 1000 eFt között	6 392	1,9 %	2,8 %
1000 eFt-nál nagyobb	9 003	2,6 %	4,0 %
Kitöltött összesen	227 011	66,7 %	100,0 %
üres	113 360	33,3 %	
Összesen	340 371	100,0 %	

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

16. táblázat: Az adóalap korrekciós tételek relatív eltérése (adózás előtti eredményhez képest)

Adóalap korrekció / abs(AEE)	Váll. száma (db)	Vállalkozások aránya		Adóalap korrekció / abs(AEE)	Váll. száma (db)	Vállalkozások aránya	
		teljes	értékkel rendelkező			teljes	értékkel rendelkező
-100 %-nál kisebb	4 009	1,2 %	1,8 %	100 %-nál nagyobb	13 498	4,0 %	6,0 %
-100 % és -50 % között	28 911	8,5 %	12,8 %	50 % és 100 % között	17 815	5,2 %	7,9 %
-50 % és -20 % között	16 329	4,8 %	7,2 %	20 % és 50 % között	9 452	2,8 %	4,2 %
-20 % és -10 % között	5 002	1,5 %	2,2 %	10 % és 20 % között	9 696	2,8 %	4,3 %
-10 % és -5 % között	3 841	1,1 %	1,7 %	5 % és 10 % között	11 296	3,3 %	5,0 %
-5 % és -1 % között	5 126	1,5 %	2,3 %	1 % és 5 % között	7 084	2,1 %	3,1 %
-1 % és 0 között	2 471	0,7 %	1,1 %	0 és 1 % között	8 663	2,5 %	3,8 %
nincs eltérés	82 361	24,2 %	36,5 %				
Értelmezhető összesen	225 554	66,3 %	100,0 %				
AEE=0, NÉ	1 433	0,4 %					
üres	113 384	33,3 %					
Összesen	340 371	100,0 %					

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

Összegzés

A tanulmány középpontjában a mikrogazdálkodókra vonatkozóan bevezetni tervezett egyszerűsített számviteli rendszer vizsgálata állt. Ez különösen fontos terület, hiszen ez a vállalkozások döntő többségét érinti (megközelítőleg 400 000 vállalkozás) és a kiemelt témaként kezelt adminisztratív terhek csökkentésének - és ezáltal versenyképességük növelésének - egyik lehetséges útja.

A tervek szerint a mikrogazdálkodókra vonatkozóan a beszámolási kötelezettség marad, de jelentősen egyszerűsödik.

Az egyszerűsítések által érintett területek vizsgálatánál arra a megállapításokra jutottam, hogy három típus különböztethető meg:

- az adott módszer, eljárás eddig sem volt jellemző a vállalkozások jelenős részénél (ilyen például a kísérleti fejlesztés aktivált értéke, az értékhelyesbítés, a céltartalék képzés);
- a vállalkozások jelentősebb része használta ugyan a vizsgált elemet, de annak nagysága sem abszolút összegben, sem arányaiban nem bírt nagy értékkel (ilyenek voltak az időbeli elhatárolások);
- a vizsgált módszert, eljárást a vállalkozások többsége használja, jellemzően pont a tervezettnél megfelelően, akik nem, ott pedig nem jelentős a különbség (terv szerinti értékcsökkenés).

Az egyszerűsítések hatására a szabályok könnyebben átláthatóvá válnak, az adatok mindenki számára ugyanúgy értelmezhetőek lesznek, a bevételek egyszerűsödnek.

Nem szabad ugyanakkor elfelejteni, hogy a számvitel nem kezelhető külön a többi gazdasági szabályrendszerrel. Így csak akkor várható tényleges hatás, ha a többi területen – főképp az adózás esetében - is megtörténik az egyszerűsítés. Hiszen hiába vannak a számviteli egyszerűsítések, ha az adóbevételek figyelmen kívül hagyják őket. Például hiába készít egy vállalkozás egyszerűsített éves beszámolót, ha a társasági adóbevallás tájékoztató adataiban az éves beszámolóhoz megfelelő mérleg és eredménykimutatás sorokat kérnek megadni. Át kellene gondolni a különféle bevételek adattartalmának lehetséges szűkítését, összevonását. A mikrogazdálkodók számára az is jelentős egyszerűsítés lenne, ha az adatokat csak egy hatóság felé kellene benyújtani és azokat a hatóságok megosztanák egymás között.

Irodalomjegyzék

Adorján – Gyenge – Lakatos – Veit – Csákiné – Kiskovács – Luczné – Papp - Szikszainé [2009]:
Mérlegképes továbbképzés 2009
MKVKOK, Budapest

BCE Pénzügyi Számvitel Tanszék [2007]: Tanulmány a számviteli és adózási adminisztráció
egyszerűsítéséről
Budapest

Egyszerűsített számviteli standard általános koncepciója
[http://www.kormany.hu/download/7/98/50000/Egyszerűsített számvitel magyar számviteli standard
\(tervezet általános szakmai koncepció\).pdf](http://www.kormany.hu/download/7/98/50000/Egyszerusített_számvitel_magyar_számviteli_standard_(tervezet_általános_szakmai_koncepció).pdf)
Letöltés ideje: 2011. október 15.

HÉTFA Kutatóintézet [2010]: Az adminisztratív terhek Magyarországon
http://hetfa.hu/wp-content/uploads/HSZH04_Admitterhek_Magyarországon_ISSN.pdf
Letöltés ideje: 2011. szeptember 21.

Kovács Dániel Máté – Mohl Gergely [2011]: A kkv-knak szóló IFRS-ek Magyarországon
Számvitel – Adó – Könyvvizsgálat, 6. szám, 280-284. oldal

Lakatos László Péter [2009]: A számvitel szabályozása, és a pénzügyi kimutatások hasznosságának
megítélése
PhD értekezés, Budapest

Reszkető – Váradi [2010] A vállalkozásokat érintő adminisztratív terhek, versenypolitikai
következmények
<http://www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/17884022FA91BD48B.pdf>
Letöltés ideje: 2011. szeptember 21.

SBA tájékoztató Magyarország 2010/2011

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/pdf/2010_2011/hungary_hu.pdf

Letöltés ideje: 2011. szeptember 21.

Schablik Béla [2011]: Mit mutatnak az egyszerűsített vállalkozói adó szerinti adózók bevallásai?

Számvitel – Adó – Könyvizsgálat, 1. szám. 18-22. oldal

Study on Accounting requirements for SMEs, FINAL REPORT

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/files/study_on_accounting_requirements_for_smes_final_report_en.pdf

Letöltés ideje: 2011. szeptember 21.

Melléklet

17. táblázat: A TOP 20 legnagyobb terhet jelentő kötelezettség

Sor-rend	Adminisztratív kötelezettség neve	Adminisztratív teher (Mrd Ft)	GDP arányos teher (%)
1.	A könyvvezetési tevékenység	135,1	0,5%
2.	Bizonylat kiállítási kötelezettség	31,2	0,1%
3.	Áfabevallás benyújtására vonatkozó kötelezettség	30,4	0,1%
4.	Adóelőleg levonása, megfizetése, bevallása	28,8	0,1%
5.	Munkáltatók adminisztratív kötelezettségei a foglalkoztatót terhelő bejelentési, nyilvántartási, járulékmegállapítási, -bevallási, és járuléklevonási kötelezettségeket illetően	28,5	0,1%
6.	Adónyilvántartásra vonatkozó kötelezettség	28,0	0,1%
7.	Előzetesen felszámított adó levonható és le nem vonható részének megállapításához szükséges részletezett nyilvántartás	26,4	0,1%
8.	A bizonylatok megőrzése	24,0	0,1%
9.	Munkáltatói adó megállapítására irányuló nyilatkozat	20,6	0,1%
10.	Munkáltatói igazolás kiadásának kötelezettsége a tárgyhónapban, illetve a tárgyévben általa megfizetett, levont járulékokról, valamint az év során fennálló biztosítási idő	19,2	0,1%
11.	Melléklet csatolási kötelezettség kérelem beadásához	19,2	0,1%
12.	Nyilvántartási kötelezettség alkalmi munkavállaló adatairól	18,0	0,1%
13.	Közösség területén kívülre történő értékesítéshez kapcsolódó adómentességhez kapcsolódó adminisztratív teher	14,5	0,1%
14.	Tájékoztatási kötelezettség élelmiszerek jelölése esetén	13,4	0,1%
15.	Környezetvédelmi termékdíj bevallástételi kötelezettség	11,7	0,0%
16.	Számviteli politika kialakítása, éves áttekintése, törvénymódosítás miatti módosítási kötelezettsége	9,0	0,0%
17.	Folyósított GYÁS, GYED, táppénz megszűnését követően nyújtott adatszolgáltatás	9,0	0,0%
18.	A kötelező könyvvizsgálat	7,9	0,0%
19.	Iparüzési adóról szóló bevallási kötelezettség	7,8	0,0%
20.	Adatrögzítés az alkalmi munkavállalói könyvben	7,5	0,0%

Forrás: Deloitte [2010a] idézi Hétfa [2010] 4. oldal

18. táblázat: Vállalkozások számának alakulása mérlegfőösszeg és árbevétel kategóriák szerint

Mérlegfőösszeg és Árbevétel kategóriák	Váll. száma (db)	Mérleg-főösszeg (mFt)	Váll. aránya		Mérleg-főösszeg aránya	Váll. száma (db)	Árbevétel (mFt)	Váll. aránya		Árbevétel aránya
			teljes	„értékes”				teljes	„értékes”	
üres	8 497	-	2,2 %	-	-	45 809	-	11,7 %	-	-
0 mFt	3 877	0	1,0 %	-	-	33 221	0	8,5 %	-	-
- 10 mFt	225 525	630 964	57,4 %	59,3 %	0,4 %	155 473	520 951	39,6 %	49,6 %	0,7 %
10 – 25 mFt	55 481	891 741	14,1 %	14,6 %	0,6 %	5 614	3 900 533	1,4 %	1,8 %	5,6 %
25 – 50 mFt	32 451	1 151 675	8,3 %	8,5 %	0,8 %	6 343	54 843 381	1,6 %	2,0 %	78,3 %
50 – 75 mFt	15 238	932 605	3,9 %	4,0 %	0,6 %	55 757	898 666	14,2 %	17,8 %	1,3 %
75 – 100 mFt	9 078	785 303	2,3 %	2,4 %	0,5 %	33 249	1 182 287	8,5 %	10,6 %	1,7 %
100 – 150 mFt	10 525	1 285 678	2,7 %	2,8 %	0,9 %	15 877	973 544	4,0 %	5,1 %	1,4 %
150 – 200 mFt	5 831	1 007 554	1,5 %	1,5 %	0,7 %	9 498	824 103	2,4 %	3,0 %	1,2 %
200 – 300 mFt	6 733	1 646 592	1,7 %	1,8 %	1,1 %	11 037	1 351 063	2,8 %	3,5 %	1,9 %
300 – 500 mFt	6 362	2 460 553	1,6 %	1,7 %	1,6 %	6 554	1 132 803	1,7 %	2,1 %	1,6 %
500 – 1000 mFt	5 610	3 938 815	1,4 %	1,5 %	2,6 %	7 454	1 821 559	1,9 %	2,4 %	2,6 %
1000 – mFt	7 462	134 830 265	1,9 %	2,0 %	90,2 %	6 784	2 609 014	1,7 %	2,2 %	3,7 %
Összesen	392 670	149 561 744	100,0 %	-	100,0 %	392 670	70 057 906	100,0 %	-	100,0 %

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

19. táblázat: Vállalkozások számának alakulása létszám kategóriák szerint

Létszám kategóriák	Vállalkozások száma (db)	Összlétszám (fő)	Vállalkozások aránya		Létszám aránya
			teljes	„értékes”	
üres	39 366	-	10,0 %	-	-
0 fő	89 539	0	22,8 %	-	-
1 fő	111 036	111 036	28,3 %	42,1 %	4,9 %
2-4 fő	89 726	237 080	22,9 %	34,0 %	10,5 %
5-9 fő	32 170	207 536	8,2 %	12,2 %	9,2 %
10-49 fő	25 473	489 968	6,5 %	9,7 %	21,8 %
50-249 fő	4 503	447 449	1,1 %	1,7 %	19,9 %
250- fő	857	757 699	0,2 %	0,3 %	33,7 %
Összesen	392 670	2 250 768	100,0 %	-	100,0 %

Forrás: 2010-es TAO bevételek alapján készített saját számítás

Jelen tanulmány a VERSENYKÉPESSÉG KUTATÁS MŰHELYTANULMÁNYSOROZAT kötetét képezi.
 BCE Versenyképesség Kutató Központ
 Kiadásért felelős: Chikán Attila igazgató
 ISSN 1787-6915